

УДК 331.1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНТЕГРАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РИНКОВИХ СИСТЕМ

Шніцер І. Р.

Досліджено концептуальну сутність інтеграції у розрізі різних наукових підходів, визначено сутнісні ознаки та дано авторське трактування категорій «економічна інтеграція» й «інтеграційний розвиток» з акцентом на управлінський аспект. Доведено, що інтеграційний розвиток ринкової системи може забезпечити цільова інтеграційна політика держави.

Постановка проблеми. Інтеграційні процеси є сутнісною характеристикою сучасної ринкової системи. Вони розвиваються в різних формах, на різних рівнях і в секторах різних ринків, які є головними структуроутворюючими одиницями складної і динамічної системи національної економіки. Сучасні процеси економічної інтеграції (далі – ЕІ) в ринкових системах проявляються у великій кількості моделей об'єднання, тому в науковій літературі наведено багато різних визначень категорії «інтеграція». Однак для визначення якісної сутності даного процесу, формування багаторівневої класифікації ЕІ, типології моделей інтеграції необхідно надати авторське визначення даної категорії, адаптоване до дослідження саме ринкових систем різних рівнів. Актуальність теми обумовлена необхідністю чіткого формулювання сутності економічної інтеграції та інтеграційного розвитку ринкових систем, тому що це теоретичне підґрунтя є основою формування інтеграційної політики держави в ринковому вимірі.

Аналіз досягнень та публікацій. Теоретичні положення економічної інтеграції досліджені в працях М. Анохіної [1], М. Крістофера [2], М. Мескона, А. Майкла, Ф. Хедоурі [3], О. Семак [4], Р. Хендвілда, Л. Ернеста [5], О. Челнокової [6] та інших економістів, питання розвитку й трансформації систем розглянуті в працях О. Богданова [7], О. Раєвної [8], Ф. Туктарової [9] та інших учених. Водночас недостатньо дослідженими залишаються питання економічної інтеграції саме ринкових систем, а також обґрунтування концептуальної сутності їх інтеграційного розвитку, взаємовпливу категорій «інтеграція» й «розвиток» систем.

Мета статті – розробка теоретичних основ інтеграційного розвитку ринкових систем – обумовила необхідність вирішення таких завдань:

- дослідження сутності категорії «інтеграція» у розрізі процесного, структурно-функціонального та сутнісного підходів;
- визначення сутнісних ознак дефініції «економічна інтеграція» та авторська інтерпретація терміну;
- дослідження складових концептуального підходу до визначення категорії «інтеграційний розвиток ринкової системи» та авторська інтерпретація терміну;
- обґрунтування напрямів впливу інтеграційних і дезінтеграційних процесів на сталий розвиток системи національної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для інтерпретації категорії «інтеграція» визначимо її зміст у загальнофілософському та спеціалізованому аспектах. При цьому важливо визначити якість інтеграційних процесів, яка відрізняє їх від інших явищ.

Філософський енциклопедичний словник інтерпретує термін «інтеграція» як сторону процесу розвитку, пов'язану з об'єднанням у єдине ціле раніше розрізнених частин і елементів (*лат. integratio – відновлення, поповнення, від integer – цілий*). У філософії Г. Спенсера інтеграція означає перетворення розпорошеного, непомітного стану в концентроване, видиме, пов'язане з уповільненням внутрішнього руху, в той час як дезінтеграція – перетворення концентрованого в стан розпорошеності, пов'язане з прискоренням руху [10].

Загалом філософський зміст інтеграції має триєдиний підхід, що відображає різні складові сутнісної характеристики даного явища [1, с.95]:

1) *процесний підхід* – інтеграція як процес. Інтеграція представляє собою процес зведення частин в єдине ціле. Цей аспект визначає обсяг й інтенсивність взаємозв'язків між елементами в складі цілого;

2) *структурно-функціональний підхід* – інтеграція як стан, як результат. Даний аспект характеризує спосіб об'єднання частин в єдине ціле, визначає особливості побудови цілісних інтеграційних структур;

3) *сутнісний підхід* – інтеграція як механізм. Цей аспект визначає характер взаємодії частин у складі цілого й забезпечує розвиток системи в цілому.

Категорія інтеграції охоплює велику групу явищ і процесів, які відбуваються в культурній, економічній, політичній та інших сферах. Розрізняють інтеграцію політичну, військову, соціальну, культурну, науково-освітню, економічну, виробничу тощо. Водночас економічна складова є рушійною силою інтеграційних процесів. Тому в даному дослідженні акцентовано увагу саме на економічній інтеграції.

В економічній літературі найбільш поширеним є процесний підхід. Так, сучасний бізнес-словник інтерпретує інтеграцію як процес розвитку глибоких і стійких взаємозв'язків, у результаті чого відбувається зрощування процесів відтворення, наукове співробітництво, утворення тісних господарських, науково-виробничих і торгових зв'язків [11].

Семак О. А. визначає інтеграцію як процес руху й розвитку певної системи, в якому число й інтенсивність взаємодій її елементів зростає – посилюється їх взаємний зв'язок і зменшується їх відносна самостійність один по відношенню до одного [4, с.121]. У даному визначенні підкреслюється сутність інтеграції як «процесу розвитку певної системи». При цьому в основі взаємодії лежить сутнісний зв'язок.

Анохіна М. Є. і Коростелев Д. Г. трактують економічну інтеграцію як процес взаємного пристосування окремих суб'єктів господарювання, що веде до утворення системи впорядкованих відносин між ними. Така система характеризується наявністю більш чи менш тривалих зв'язків, які регулюють дії учасників щодо виконання загальних завдань і сприяють організаційному оформленню їх діяльності [1, с.95].

Представниками структурно-функціонального підходу є Крістофер М., Хендфілд Р. Б., Ернест Л. та інші вчені, які визначають інтеграцію як стан та спосіб об'єднання компонентів у єдине інтеграційне ціле. Так, у Крістофера М. інтеграція постає як одночасне об'єднання дій, інформаційного простору в

умовах організаційної єдності [2]. Хендфілд Р. Б. і Ернест Л. визначають інтеграцію як об'єднання зусиль, дій і можливостей, а також як включення, залучення. Учені вважають, що об'єднання (інтеграція) потоків інформації, матеріалів, технології і ресурсів у єдиний ланцюг поставок дозволяє створити справжню систему формування цінності для кінцевого споживача [5]. У даному випадку можна говорити про логістичний напрямок у трактуванні дефініції.

Сутнісний підхід отримав розвиток у працях прикладного спрямування в ході побудови інтеграційних механізмів. На думку Челнокової О. Ю., інтеграція – це сукупність багаторазово повторюваних взаємодій обмінного, передавального, конкурентного і об'єднано-го типу, яка обумовлює утворення системи господарюючих суб'єктів, що має більш високу стійкість і ефективність функціонування, адаптованість, оптимальність, нелінійність, ефективну керованість і стійкі зв'язки [6].

М. Мескон, А. Альберт, Ф. Хедоурі інтерпретують інтеграцію як розвиток взаємодій між економічними одиницями при виробництві, розподілі, обміні і споживанні, виникненні нових формоутворень, зростанні цілісних властивостей систем з метою отримання максимального синергетичного ефекту [3].

У математиці інтеграл – це величина, отримана в результаті дії, що є зворотною до диференціації, або шляхом додавання й переходу до межі. Інтегралом також є ціла величина, що розглядається як сума своїх нескінченно малих частин [10]. Відповідно, виникає питання взаємозв'язку інтеграції й диференціації, дезінтеграції й дедиференціації, яке досліджено в праці О. А. Семак [4] з акцентом на подвійну природу таких взаємодій: (1) у напрямку сприяння; (2) у напрямку протидії процесу.

У технологічному аспекті ЕІ представляє собою безперервно-цілісний процес усупільнення виробничо-технологічної бази на основі переважно технологічної спеціалізації, в результаті чого формується багатогалузевий господарський комплекс. При цьому економічна спільність полягає в створенні механізмів між- та внутрішньофірмових контрактних відносин на основі співробітництва (а не конкуренції, як було раніше), організаційно-управлінська спільність – в оптимізації розмірів інтегрованих структур і підвищенні ефективності системи управління [4, с. 133].

Для формування авторського бачення дефініції «інтеграція» доцільно виділити характерні сутнісні ознаки інтеграції, які ідентифікують даний процес від інших видів об'єднань у ринковій економіці. За результатами проведеної систематизації існуючих визначень категорій «інтеграція» у філософському та спеціалізованому аспектах до *сутнісних ознак економічної інтеграції*, на погляд автора, доцільно віднести такі:

1) процес утворення цілого з окремих самостійних одиниць через формування різного типу *інтеграційних зв'язків* між носіями інтеграції (ринковими суб'єктами), що виявляються в різному сполученні їх ресурсів;

2) усвідомлене добровільне об'єднання, кооперація або співробітництво носіїв інтеграції на базі узгодженні їх цілей, дій, економічних інтересів;

3) нерозривний зв'язок процесу й результату інтеграції, динаміки й статичності даного процесу;

4) взаємообумовленість процесів інтеграції й диференціації, дезінтеграції й дедиференціації;

5) управління ЕІ, реалізація механізмів і внутрішніх резервів розвитку інтегрованих структур, зокрема ринкових.

Перша ознака економічної інтеграції є найбільш вагомою для визначення її сутності, яка обов'язково передбачає наявність інтеграційних зв'язків між носіями інтеграції. З урахуванням розвитку системи як єдиного цілого такі зв'язки можна класифікувати таким чином [1, с. 95]: за змістом, що є предметом зв'язку; за основними формами; за типом і силою процесів; за характером, напрямом дії та протидії; за ступенем цілісності організаційної системи і т.д.

Слід відзначити, що незважаючи на різні підходи та зовнішні відмінності наведених вище трактувань категорії «інтеграція», кожне з них має поняття «зв'язок». Воно використовується в контексті взаємної залежності, обумовленості, з'єднання, скріплення, зрощування частин в єдине ціле. Відтак, економічна інтеграція – це процес, що означає стан пов'язаності окремих елементів системи в єдине ціле.

Друга ознака ЕІ акцентує увагу на добровільності об'єднання або співробітництва її носіїв та економічній доцільності, взаємовигідності і вмотивованості суб'єктів інтеграції. На думку вчених [1, 4, 6, 12], входження учасників до інтегрованої структури обумовлено такими чинниками:

- синергізм;
- економія на масштабі виробництва;
- спільний доступ до технологій, ринків, ресурсів, інновацій;
- багатоцільове спільне використання виробничих потужностей;
- внутрішній трансферт інформації, технічного й управлінського досвіду;
- багатостороння підготовка кадрів, ефективний менеджмент;
- концентрація збутових мереж;
- обмежений вплив недобросовісної конкуренції тощо.

Третьою сутнісною ознакою ЕІ є нерозривний зв'язок процесу й результату. З одного боку, інтеграція означає процес, тобто динаміку, з іншого боку – результат, статику. Сутність інтеграції має *динамічно-статичну природу*. Саме її доцільно відобразити в авторському визначенні категорії «*економічна інтеграція*», яке є таким: процес об'єднання компонентів у цілісну систему та механізм взаємодії і формування інтеграційних зв'язків між компонентами з метою сталого розвитку даної системи. Дане авторське визначення є синтезом процесного й сутнісного підходів з цільовою орієнтацією на розвиток системи, в т.ч. і ринкової (рис. 1).

У ході дослідження процесів інтеграції на певних товарних ринках необхідно визначити її зв'язок з дезінтеграцією, яка є або передумовою, або наслідком ЕІ. *Дезінтеграція* – це розпад цілісної структури, поділ її на частини, складові елементи, послаблення, порушення та розрив зв'язків і відносин в цілісній системі [12]. Інтеграційні й дезінтеграційні процеси є двома сторонами одного явища, вони взаємопов'язані з диференціацією та дедиференціацією ринкових структур, що доцільно враховувати в ході їх аналізу (див. рис. 1). Звідси витікає четверта сутнісна ознака ЕІ – взаємообумовленість процесів інтеграції й диференціації, дезінтеграції й дедиференціації. Парні зв'язки між цими процесами детально досліджені О. А. Семак [4].

Важливим аспектом інтеграції є управління даним процесом. П'ята сутнісна ознака відображає управлінський вимір ЕІ, передбачає реалізацію механізмів і внутрішніх резервів розвитку інтегрованих структур, в т.ч. і

ринкових. Дана ознака інтеграційних процесів формує базис для побудови інтеграційної політики держави, відтак, є головною для управлінських органів влади. З іншого боку, управлінська складова ЕІ цілеспрямовано орієнтована на *розвиток* інтегрованих формоутворень. Тут необхідно перейти до другого етапу дослідження та ідентифікувати дану категорію.

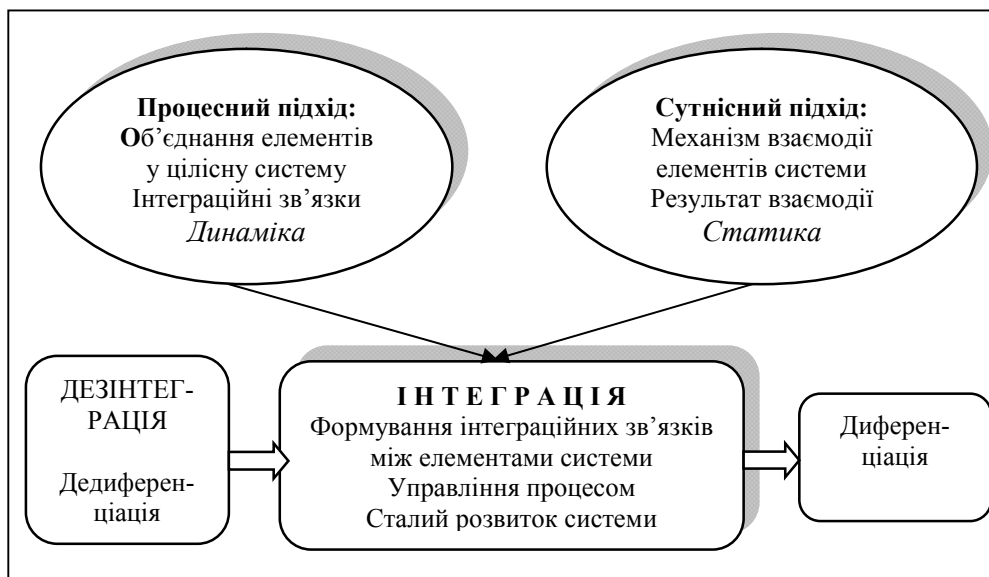

Рис. 1. Складові процесно-сутнісного підходу до визначення економічної інтеграції [авторська розробка]

У праці Ф. К. Туктарової [9] сформульовано чотири підходи до визначення категорії «розвиток», а саме:

- 1) розвиток – це реалізація нових цілей, цілеспрямованість змін;
- 2) розвиток – це процес адаптації до навколишнього середовища;
- 3) розвиток – це суперечності системи;
- 4) розвиток – це прогрес, або ускладнення системи, або еволюція.

Професор О. В. Расвнева визначає розвиток як унікальний процес трансформації відкритої системи у просторі та часі, який характеризується перманентною зміною глобальних цілей її існування, шляхом формування нової дисипативної структури і переведенням її в новий напрям функціонування [8, с. 108]. Вона наголошує, що розвиток є результатом синергетичного ефекту від взаємопов'язаного прояву трьох особливостей: безповоротності, спрямованості і закономірності.

У наведених визначеннях категорії «розвиток» є деякі спільні риси, а саме: цілеспрямованість, трансформація системи, ефективність функціонування, еволюція системи.

На думку А. Є. Єрмальнонок та О. А. Семак, знаючи закон еволюції динамічної системи, що описує процес зміни її початкового стану у часі, можна прогнозувати подальший розвиток системи. При цьому двигуном такого розвитку є зв'язки між елементами системи: «організація зв'язків між компонентами постає ключовим фактором виникнення самої системи, оскільки

саме вони дозволяють перерости багатьом якісним характеристикам сукупності компонентів в якісні властивості системи [13, с. 159]. Товарний ринок є динамічною системою, оскільки можна визначити за допомогою низки показників його стан, який змінюється у часі, що пов'язано із сутністю ринку як системи.

Перехід системи до нового рівня забезпечує формування нових форм взаємодії та інтеграційних зв'язків між компонентами, збільшення обсягу й інтенсивності взаємодій, поява нових управлінських рівнів. Ядром взаємодії постає сутнісний зв'язок. О. А. Богданов етап переходу системи до нової якості назвав «інгресією». Він стверджував, що «інгресія – всезагальна форма ланцюгового зв'язку». Зворотній процес розпаду системи як цілісного об'єднання вчений визначив як «дезінгресія» [7, с. 161-167].

Слід відзначити, що розвиток економічних систем різних рівнів характеризує процес, який включає як періоди зростання, так і спаду. Відповідно, результатом кількісно-якісних змін у системі може бути як її інтеграційний розвиток, так і дезінтеграційний. Дезінтеграційна складова може призводити до сталого розвитку ринкової системи за умови відповідності вектору дезінтеграційних процесів економічним інтересам держави та напрямом її інтеграційної політики в ринковому розрізі. В іншому випадку дезінтеграція постає джерелом кризових збурень у ринковій системі. Складові авторського концептуального підходу до визначення категорії «інтеграційний розвиток» представлено на рис. 2.

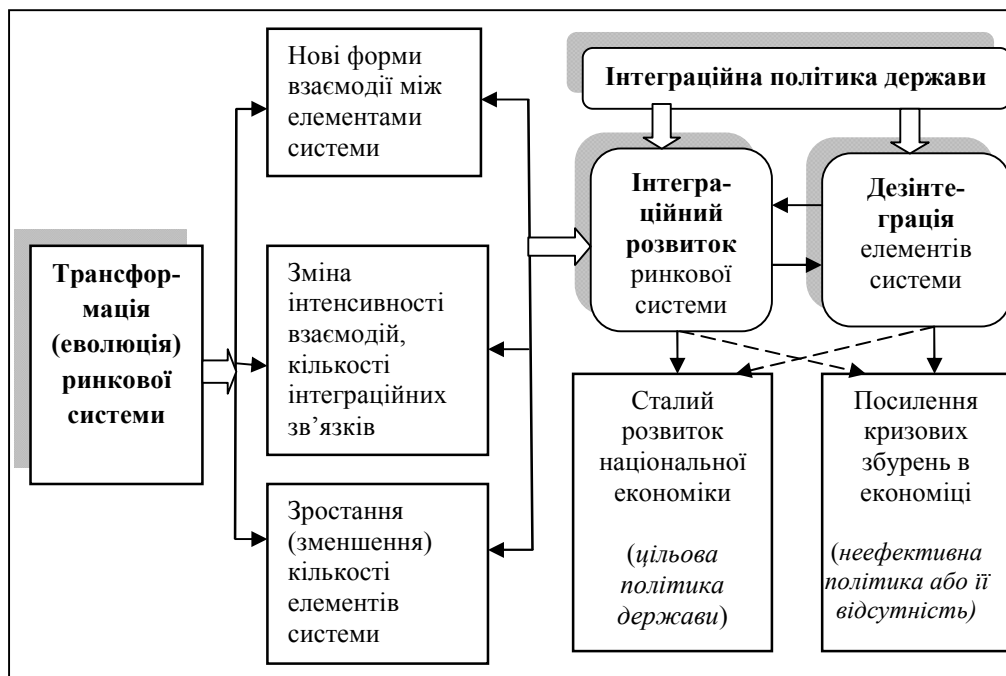

Рис. 2. Складові концептуального підходу до визначення категорії «інтеграційний розвиток ринкової системи» [авторська розробка]

Трансформація ринкової системи передбачає як появу нових форм взаємодії та інтеграційних зв'язків між елементами, так і зростання їх кількості,

наприклад, кількості суміжних ринків, що формуються навколо базового структуроутворюючого ринку. Еволюція систем суміжних товарних ринків відбувається від нерозвинутої системи, що характеризується відсутністю одного або декількох ринків у відтворювальній системі, до середньорозвинутої та високорозвинутої системи ринків, яка орієнтована на глибинну переробку сировинного ресурсу та функціонування максимально можливої кількості суміжних ринків товарів із високою доданою вартістю. Саме вона є джерелом і внутрішнім ресурсом сталого розвитку національної економіки [14, с. 11].

Забезпечення ефективного функціонування ринкових систем у контексті реалізації економічних інтересів держави та суспільства обумовлює необхідність розробки та впровадження цільової інтеграційної політики держави (див. рис. 2). Її головна мета – забезпечення сталого розвитку системи національної економіки – може бути реалізована як шляхом інтеграційного розвитку товарних ринків як структуро утворюючих елементів макросистеми, так і шляхом їх дезінтеграції.

Якщо сучасні процеси ЕІ на певному товарному ринку не відповідають економічним інтересам держави та є джерелом деформацій процесів відтворення, вектор інтеграційної політики може мати дезінтеграційний напрям. З іншого боку, стихійні некеровані процеси інтеграції, що постають провідником фінансових інтересів найсильніших ринкових суб'єктів, можуть посилювати кризові збурення в економіці. Рішення про головний вектор (інтеграційний або дезінтеграційний) державної політики приймають управлінські органи з урахуванням оцінки стану певного ринку, внутрішніх і зовнішніх чинників його розвитку, очікуваних ефектів ЕІ. Водночас цілеспрямоване управління як інтеграцією, так і дезінтеграцією доцільно орієнтувати на сталий розвиток економічних систем різних рівнів ієрархії.

За результатами проведеного дослідження термінів «інтеграція» та «розвиток» авторське визначення категорії «*інтеграційний розвиток*» є таким: керований державою процес інтеграції (або дезінтеграції), що супроводжується кількісно-якісними й структурними змінами в ринковій системі, зростанням інтеграційних зв'язків і кількості елементів, появою нових форм взаємодій між ними, в результаті чого підвищується ефективність функціонування системи та забезпечується сталий розвиток національної економіки.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У ході дослідження категорії «інтеграція» у розрізі трьох підходів (процесного, структурно-функціонального та сутнісного) автором виділено п'ять сутнісних ознак економічної інтеграції, які формують її концептуальне ядро та якість, а саме: (1) процес утворення єдиної системи з окремих одиниць шляхом формування різнотипних інтеграційних зв'язків; (2) добровільність об'єднання носіїв ЕІ на базі узгодження їх економічних інтересів; (3) нерозривний зв'язок процесу й результату інтеграції; (4) взаємообумовленість процесів інтеграції й дезінтеграції; (5) управління ЕІ, реалізація механізмів розвитку ринкових інтегрованих структур.

Запропоновано авторське визначення дефініції «*економічна інтеграція*», а саме: процес об'єднання компонентів у цілісну систему та механізм взаємодії і формування інтеграційних зв'язків між компонентами з метою сталого розвитку даної системи. Таке трактування є синтезом процесного й сутнісного підходів,

динаміки й статичності ЕІ. Підкреслено необхідність дослідження інтеграційних і дезінтеграційних процесів з метою багатовимірної оцінки ЕІ у ринковій системі.

У ході дослідження встановлено, що результатом кількісних, якісних і структурних змін у динамічній системі може бути як інтеграційний розвиток, так і дезінтеграційний. Процеси дезінтеграції, що найчастіше пов'язані з кризовими явищами, можуть призводити до сталого розвитку ринкової системи за умови відповідності їх вектору економічним інтересам держави та суспільства. Процеси інтеграції, які найчастіше орієнтовані на збалансований розвиток системи, теж можуть стати причиною кризових збурень у її межах, якщо вони відбуваються стихійно у напрямі, протилежному економічним інтересам держави. З метою цільового спрямування процесів інтеграції й дезінтеграції в русло сталого розвитку системи національної економіки доцільною є розробка та поетапне впровадження інтеграційної політики держави за засадах узгодження економічних інтересів усіх суб'єктів інтеграції.

Наукова новизна дослідження полягає в розвитку теоретичних засад економічної інтеграції ринкових систем. Практична значимість отриманих автором результатів дослідження визначається можливістю їх використання як теоретичного підґрунтя в ході обґрунтування напрямів та концепції інтеграційної політики держави для певних товарних ринків. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці розширеної класифікації процесів ЕІ для ринкових систем та обґрунтуванні механізмів управління інтеграційними й дезінтеграційними процесами на ринках з цільовою орієнтацією на їх ефективне функціонування та сталий розвиток системи національної економіки.

Література

1. Анохина М. Е. Развитие экономической интеграции: теория и практика / М. Е. Анохина, Д. Г. Коростелев // Экономика и управление. – 2014. – №8(117). – С. 92-99.
2. Кристофер М. Логистика и управление цепочками поставок / М. Кристофер; Под общ. ред. В.С. Лукинського. – СПб.: Питер, 2005. – 316 с.
3. Мескон М. Основы менеджмента / М. Мескон, А. Майкл, Ф. Хедоури; под общ. ред. Л. И. Евенко. – М.: Издательство «Дело», 1997. – 704 с.
4. Семак Е. А. Теоретические основы международной экономической интеграции / Е. А. Семак // Беларусь и мировые экономические процессы. – Минск: БГУ, 2009. – Вып. 6. – С. 117-137.
5. Хэндвилд Р.Б. Реорганизация цепей поставок. Создание интегрированных систем формирования ценностей: Пер. с англ. / Р. Б. Хэндвилд, Л. Эрнест. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2003. – 416 с.
6. Челнокова О. Ю. Интеграция хозяйствующих субъектов в российской экономике: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. экон. наук: 08.00.01 «Экономическая теория» / О. Ю. Челнокова. – Волгоград, 2004. – 25 с.
7. Богданов А. А. Тектология. Всеобщая организационная наука. / А. А. Богданов М.: Финансы, 2003. – 304 с.
8. Раєвнева О. В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі: монографія / О. В. Раєвнева. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006. – 496 с.
9. Туктарова Ф. К. Сравнительный тактический анализ экономического развития организаций : монография/ Ф. К. Туктарова. – Пенза, 2008 – 135 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://window.edu.ru/window_catalog/pdf2txt?r_id=29737

10. Философский энциклопедический словарь / Гл. редакция: Л. Ф. Ильичёв, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалёв, В. Г. Панов. — М.: Советская энциклопедия, 1983. — 840 с.
11. Бизнес-словарь. // Яндекс.Директ [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.businessvoc.ru>.
12. Румянцева Е. Е. Новая экономическая энциклопедия / Е. Е. Румянцева. — М.: ИНФРА-М, 2005. — 724 с.
13. Ермаленок А. Е. Международные интеграционные объединения: синергетический эффект / А. Е. Ермаленок, Е. А. Семак // Беларусь и мировые экономические процессы. — Минск: БГУ, 2008. — Вып. 5. — С. 155-165.
14. Нікішина О. В. Методологічні засади регулювання інтегрованих ринків зерна та продуктів його переробки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / О. В. Нікішина. — Одеса, 2016. — 41 с.

Abstracts

Researched conceptual essence of integration in context of three scientific approaches: process, structural and functional, essential. Determined essential features of economic integration, namely: (1) process of education the whole with individual units through formation of different types of integration ties between carriers of integration; (2) the voluntariness association carriers of integration on basis of coordination of objectives, actions, economic interests; (3) inextricable link between process and outcome of integration, between statics and dynamics given process; (4) interconditionality the processes of integration and disintegration; (5) managing of economic integration, implementation of mechanisms development of integrated market structures.

Proposed to author interpretation of category of «economic integration», which is a synthesis of process and essential approaches, namely: process of combining components into a holistic system and mechanism of interaction and the formation of integration ties between components for sustainable development of system.

According to the research category «development» the author proposed the definition of «integration development of market system». The given definition focuses on manageability of processes integration or disintegration, qualitative changes in system, emergence of new integration ties and interactions, purposefulness of processes, efficient functioning as of markets, so and system of national economy. Such determination is an important part of theoretical basis for formation of integration policy state in a market context.

By research determined that result of quantitative and qualitative changes in market system may be disintegration of its elements, so and integration development of system. Elemental unmanaged integration processes, which do not correspond to economic interests of state and society, can lead to crisis. On the other hand, disintegration processes may contribute to sustainable development of market system provided that the direction of disintegration corresponds to economic interests of state. For management and orientation of processes of integration and disintegration in direction of sustainable development of economic system expedient is implementation of target of integration policy the state.